

I HISTORIENS LYS

12-12-94 Arbeiderbladet

Landssvikoppgjør

I november ble det holdt et stort seminar i Bergen om landssvikoppgjøret etter den annen verdenskrig. Her ble det sikkert reist mye berettiget kritikk av ulike deler av oppgjøret. For eksempel overtok seierherrene ifølge filosofiprofessor Arne Næss en god del av den vilkårlighet som de i 5 år angivelig hadde kjempet imot.

Selv om det skjer i etterpåklokskap og i lykkelig uavhengighet av den atmosfæren som uunngåelig hersket umiddelbart etter det nazistiske barbariets fall, er det bra at det blir forsøkt å ta et oppgjør med oppgjøret. Det som likevel gir det hele en mindre god bismak, er at gjenlevende tapere stadig ikke viser tegn til noe tilsvarende selvpoppgjør, men snarere tar seierherrenes anger til inntekt for at det var de som hele tida hadde rett.

I Bergen trådte statssekretær i Quislings regjering, juristen Finn Thrana, fram som en representant for denne holdningen. I et intervju i «Søndagsavisen» i NRK radio ga en høyst oppgående Thrana uttrykk for at han ikke ville beklage at han i 1934 gikk inn i NS. Han så fortsatt medlemskapet som naturlig og riktig på grunn av den faren for revolusjon og kommunisme som Arbeiderpartiet på det tidspunktet (!) representerte.

Også deltakelsen i NS etter 9. april 1940 – og stillingen som statssekretær i Quislings regjering fra 1942 – ville Thrana stadig forsvare. Så lenge det virket som om Tyskland ville seire i verdenskrigen, var nemlig NS eneste mulighet for å oppnå selvstendighet for Norge ved krigens slutt.

Ifølge Thrana var Quisling og hans regjering ikke landsforrædere. Under krigen gjorde Quisling alt han kunne for å hevde norsk selvstendighet, og hadde alltid som mål å få tyskerne ut av landet, seinest ved fredsutbruddet.

«Oppgjør
med opp-
gjøret,
med
bismak»

Thrana påsto også at ingen i regjeringen visste noe om tyskernes bruk av tortur eller andre ugjerninger. For Quisling hadde selv overfor regjeringen slått fast at «pinlig forhør» var i strid med Grunnloven. Bare folk utenfor regjeringen hadde kjennskap til det som foregikk, mente Thrana.

Heller ikke sin opptreden etter at det var klart at Tyskland ville tape krigen, ville Thrana be om unnskyldning for. Det var da nødvendig å fortsette i NS og regjeringen for å avverge faren fra Sovjet.

Oppsummeringsvis var Thrana derfor bare villig til å beklage at så mange unge måtte ofre livet i kampen mot bolsjevismen på østfronten.

Med andre ord: Den såkalte revisjonistiske historieskriving – i Norge som i Tyskland – kommer ikke med originale synspunkter når den framstiller nazismen og fascismen som en forsvarlig borgerlig reaksjon på trusselen fra arbeiderbevegelsen. Det er i denne forbindelse et tankekors at det eneste forbeholdet Thrana i dag vil ta, er at hvis han i 1934 hadde visst hvordan verden kom til å utvikle seg etter 1945, ville han ha valgt annerledes.

HARALD
BERNTSEN
historiker

